

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА РОІППО: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

Відображено загальні рекомендації управління науково-педагогічними дослідженнями, розкрито практику науково-дослідної експериментальної роботи в обласному ІППО на засадах системного підходу та подано інноваційні розробки наукових колективів Інституту та експериментальних навчальних закладів Рівненщини.

Ключові слова: науково-дослідна експериментальна робота, системний підхід, системоутворювальні фактори наукової роботи, продукти науково-дослідницької діяльності.

Постановка проблеми

Вступ. Наука як сфера здобуття нового знання про навколишній світ виступає для педагогіки й освітньої галузі важливим джерелом пошуку нових цілей і змісту освіти, методик, технік і технологій їх здійснення. Сучасна освіта характеризується сукупністю нових знань на основі концептуальних основ і процесуальних компонентів проблемного й розвивального навчання, діяльнісного та компетентнісного підходів, природничо-математичної та гуманістичної спрямованості, ціннісної зорієнтованості та духовно-морального становлення, що саме формує інноваційну діяльність навчальних закладів і освітніх установ і виділяє основні завдання педагогічної науки, її інтеграцію з психологією, соціологією, управлінням, філософією тощо.

Такий підхід веде за собою не тільки інші вимоги до педагогів, а й до всієї системи післядипломної педагогічної освіти, найважливішою ознакою якої є науковий пошук методів професійного розвитку педпрацівників і науково-методичного супроводу розвитку освіти.

Уведення системного підходу в методологію досліджень можливо розглядати за працями Л. Ващенко, В. Семиченко, В. Маслова та ін. У теорії інноваційного менеджменту подається загальна система управління новаційно-інноваційною діяльністю організації та розкриваються основи функціонування і розвитку закладів освіти в ринкових умовах на засадах інновацій і інвестицій [2; 3].

Розв'язання означеної проблеми неможливе без глибокого аналізу позитивних тенденцій в діяльності обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. Інститути ППО мають особливу роль для наукової роботи в системі проведення педагогічних і експертних досліджень освіти (С. Клепко) [5]. Сучасне поняття науково-дослідної роботи інститутів ППО поєднує в собі навчання дослідної праці педагогів і здійснення наукових досліджень педагогами під керівництвом науковців (В. Химинець) [12]. Модернізація системи ППО в контексті змін потребує нового погляду і концептуальних змін і різнобічних теоретико-методологічних досліджень подолання виявлених суперечностей, врахування стратегічних напрямів і створення цілісної структури інноваційної моделі ППО (В. Олійник) [8].

Як визначають дослідники, в обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти здійснюється наукова, науково-дослідна, експериментально-дослідницька, науково-методична робота. Проте обмежено кількість праць із системного бачення наукової роботи та проведення науковцями, науково-методичними працівниками системи післядипломної педагогічної освіти науково-дослідної експериментальної роботи та організації науково-педагогічних досліджень. Тому метою статті є обґрунтування системного підходу до науково-дослідної експериментальної роботи в закладах системи ППО.

Виклад основного матеріалу

Енциклопедична й навчальна література підкреслює, що науково-дослідна робота — це важлива складова навчального процесу, органічна частина освіти, базовий елемент і рушійна сила її розвитку, що має на меті відтворення науково-педагогічного потенціалу вищої кваліфікації, трансформацію науково-технічних знань у відповідну галузь, кадрове супроводження цього процесу, а наукова робота — це дослідження з метою одержання наукового результату [4; 11].

Експериментальну роботу можна пов'язати з психолого-педагогічним експериментом як науково поставленим дослідом у навчально-виховній роботі та спостереженням досліджуваного педагогічного явища в спеціально створених і контрольованих дослідником умовах. Дослідно-експериментальна робота у навчальному закладі спрямовується на пошук нових способів вирішення педагогічної проблеми [6, 16-21].

Під науково-дослідною експериментальною роботою ми розуміємо важливу синтезуючу діяльність Інституту із розв'язання педагогічних і соціально-психологічних проблем та управління їх відображенням у новій освітній практиці, що складає базову основу інноваційного розвитку освіти. Така складова діяльності вбирає в себе:

- виконання наукової теми Інституту, кафедр і науково-методичних проблемних тем навчально-методичних кабінетів (центрів);
- наукові дослідження НДЛ, ТНДК;
- цільові наукові дослідження докторантів, аспірантів, здобувачів, магістрів;
- координація експериментів всеукраїнського і регіонального рівнів;
- експертиза інноваційної діяльності в освіті.

Науково-дослідна робота РОІППО спрямована на оновлення навчальної і методичної роботи й гіпотетично виражається у передачі сучасного змісту освіти і методики медпрацівникам, виконанні науково-педагогічних досліджень практичного спрямування, підвищенні наукового потенціалу кадрів і розвитку дослідницької культури педпрацівників.

Експериментальна робота РОІППО виконується у спеціально створених і прогнозованих умовах і здійснюється за безпосередньої участі педагогів-дослідників, наукових керівників і консультантів.

Розробка концептуальних засад інноваційної післядипломної педагогічної освіти, узагальнення новаторського досвіду суспільного розвитку у вигляді наукових надбань та пошук наукових основ управління їх трансформацією у сферу освіти відповідно до специфіки й умов діяльності навчальних закладів і установ освіти вимагає застосування «системного підходу як методології і технології пізнання» за В. Масло-вим [7, 6]. Розгляд системно-структурного моделювання складних об'єктів у психолого-педагогічних дослідженнях і визначення їх властивостей дають змогу виділити декілька аспектів системного підходу до них [10]. Тим більше, що вся науково-методична робота розглядається як складна цілісна система, теоретичною основою якої має бути системний підхід [9]. А ефективність інноваційних змін в освіті залежить від їх керо-ваності [1].

Системний підхід до науково-дослідної експериментальної роботи полягає у поетапній впорядкованості цілої низки структурно алгоритмізованих наукових дій та процедур як самостійних елементів із вироблення концепції наукової діяльності на основі наукових і науково-методичних проблем тем Інституту, кафедр, навчально-методичних кабінетів (центрів), створення методики і технології наукового дослідження у лабораторіях і наукових колективах, визначенні послідовності наукової значущої досліджу-ваних проблем у створенні наукових шкіл, проведенні власних досліджень аспірантів, здобувачів, магістрів, презентації практичної значущості й оприлюднення результатів досліджень на науково-практичних конференціях, у фахових наукових виданнях і т.ін. Взаємозв'язок логічного завершення окремих наукових дій і виділених процедур де-

монструє управлінський процес як систему науково-дослідної експериментальної роботи РОІППО і може вилитись у самостійні побудовані структури наукової, дослідно-експериментальної, науково-дослідницької роботи.

Мають вплив на наукову роботу РОІППО концептуальні цілі та законодавчі завдання післядипломної освіти, пошук її випереджувальної функції на засадах сталого розвитку й уточнення цілей неперервного підвищення кваліфікації педпрацівників.

Як свідчить завершення розробки наукової теми «Формування готовності пед.-працівників до інноваційної діяльності засобами післядипломної педагогічної освіти», до постановки завдань і функцій науково-дослідної експериментальної роботи Інституту використовується системний підхід, що дало можливість виокремити складові системи й прослідкувати розгортання дослідження, означити залучення наукових колективів, досягнення очікуваних результатів, презентація й обговорення яких відбувалося на Всеукраїнській науково-практичній конференції 10–11 листопада 2011 р. з подальшим друком матеріалів дослідження у науково-методичному журналі «Нова педагогічна думка» № 2 2012 р.

Системотворною основою науково-дослідної експериментальної роботи з реалізації наукової теми стала наукова концепція Інституту, основними засадами якої є вироблення нової системи безперервного навчання педагогічних і керівних кадрів на основі:

- забезпечення освіти впродовж життя шляхом інтерпретації, ідентифікації, систематизації професійних знань на практиці;
- підтвердження, інтеріоризації професійних знань і формування готовності до інноваційної діяльності під час курсового навчання та в міжкурсний період;
- ситуативні та програмовані зміни у професійному розвитку згідно із запитом ринку освіти та за рахунок цільового накопичення педпрацівниками нових знань, технологій, техніки та вироблення нової практики.

Відповідно, в РОІППО вдосконалено структуру власної діяльності та створено багатовекторну систему неперервної післядипломної освіти, яка характеризується узгодженими діями всіх структурних підрозділів Інституту та належним рівнем координації науково-методичного супроводу розвитку освіти в регіоні. Відбувається оновлення післядипломної педагогічної освіти в області і за рахунок розробок науково-дослідницьких лабораторій та тимчасових науково-дослідницьких колективів:

- системи безперервного навчання вчителів фізики;
- регіональної моделі НПК методистів на основі КМС та ДФ;
- модульно-накопичувальної системи підвищення кваліфікації педпрацівників;
- моделі педагога-акмеолога;
- системи управління Інститутом на основі моніторингового підходу;
- прогностичної моделі мережевої взаємодії методичних служб області тощо.

Такі досягнення виступають як інструменти науково-дослідної експериментальної роботи, визначають важливі напрями її прикладного аспекту і досягаються за умови акумулювання структурних підрозділів Інституту, їх наукових і науково-педагогічних працівників на виконання дослідження та спільного досягнення його мети. За допомогою порівняння результативності таких інструментів можливо визначити найоптимальнішу комбінацію їх застосування в інноваційній післядипломній практиці.

Тому вибір нової наукової теми «Науково-методичні засади професійного розвитку педагогічних і керівних кадрів в умовах випереджувальної післядипломної педагогічної освіти» спричинений тим, що післядипломна педагогічна освіта України трансформується в нову систему неперервної професійної освіти на основі андрагогіки, акмеології, синергетики, електронної педагогіки, стратегічного управління та ін. На її модернізацію впливають суспільні процеси і навколишнє середовище, інформатизація і тотальна комп'ютеризація, соціально-економічні зміни та нові ринкові умови. У ППО поєднуються важливі компоненти освітніх систем безперервного навчання і цю си-

стему мають вирізняти випереджувальні механізми, які стабілізують освітні процеси, виділяють її пріоритети. Тому навчання людей з різним життєвим і професійним досвідом потребує розробки якісно нових аспектів професійного розвитку педпрацівників, науково-технологічного опису особливостей навчання дорослих.

Як бачимо, вибір наукових тем та організація кафедрями відповідних науково-педагогічних досліджень, наукових розвідок, педагогічних експериментів, науково-методичних розробок спрямовано на розв'язання загальної проблеми дослідження, що внаслідок проведення науково-дослідної експериментальної роботи об'єднує науковців, методистів та педпрацівників у науково-пошуковій колективі та сприяє підготовці дисертацій, посібників, концепцій, розробок тощо.

Важливими субкомпонентами системи наукової роботи ОІППО виступають структурні підрозділи, які здійснюють імітаційно-контрольовані зміни та приймають раціонально вольові дії для досягнення наукового результату. Зокрема, кафедри визначають актуальність тем досліджень та мети і завдань науково-дослідницької діяльності; наукові керівники, консультанти, здобувачі наукових ступенів, педагоги-дослідники мотивують і спрямовують активність учасників досліджень на задоволення в нових знаннях, вироблення в них наукового мислення і дослідницької культури; експериментальні і базові навчальні заклади експериментів здійснюють імплантацію інноваційного задуму зміни традиційної системи освіти відповідно до заданої інтенції розвитку.

Значний внесок у розроблення системного підходу до науково-дослідної експериментальної роботи РОІППО та дослідження проблем і створення інтелектуальних продуктів різного виду припадає на науково-педагогічні дослідження 12 науково-дослідницьких лабораторій (НДЛ) та 4 тимчасові науково-дослідницькі колективи (ТНДК).

НДЛ працюють відповідно до тимчасового положення, затвердженого вченою радою Інституту і є його структурними підрозділами, співпрацюють з кафедрами, навчально-методичними кабінетами (центрами). Лабораторія створюється наказом ректора відповідно до напрямів наукових досліджень і замовлень на науково-дослідну експериментальну роботу і, як правило, має запропоновану назву за напрямом дослідження та визначеної проблемної його теми.

Наукові напрями дослідження лабораторії розробляються, виходячи із завдань психолого-педагогічних наук, із врахуванням проблем навчання педпрацівників упродовж життя. Лабораторія проводить науково-дослідну експериментальну роботу з модернізації змісту, методів, форм і технологій навчання, виховання, розвитку, соціалізації особистості та професійного розвитку педагога та здійснює дослідно-експериментальну роботу з проведення прикладних пошукових досліджень за визначеним та затвердженим для неї спрямуванням, надає допомогу структурним підрозділам зі створення й упровадження педагогічних інновацій, нових технологій і техніки, науково-методичних розробок і рекомендацій з оновлення науково-методичного супроводу розвитку освіти, діяльності навчальних закладів і сприяє підвищенню наукового потенціалу викладачів, методистів, педпрацівників.

Метою діяльності лабораторії є оновлення змісту дошкільної, загальної середньої, позашкільної, післядипломної освіти та створення інноваційної освітньої практики в регіоні.

Лабораторія створюється з метою широкого залучення професорсько-викладацького складу, здобувачів, аспірантів Інституту та інших наукових установ і вищих навчальних закладів до розроблення та використання нових знань у напрямі прикладних досліджень у психолого-педагогічних науках. Склад НДЛ формується із завідувача лабораторії та наукового керівника, які до виконання дослідження залучають педпрацівників навчальних закладів області, яким надається статус експериментальних регіонального рівня.

Упорядковану сукупність досліджуваних тем, що становлять особливу єдність колективу Інституту й освітнього простору регіону, представляє конкретна діяльність із

розроблення й апробації складників читацької діяльності учнів на особистісно зорієнтованому уроці української літератури НДЛ ОЗОН. За програмою НДЛ новатики післядипломної освіти запроваджують технології відкритої освіти педагога (університет безперервної освіти педагога, асоціація педагогів-словесників), підготовлено рекомендації щодо застосування модульно-накопичувальної системи оцінювання підвищення кваліфікації педагогів, укладено й апробуються індивідуальні програми професійного розвитку педагога. НДЛ акмеології освіти ведеться розроблення акмеологічного освітнього процесу, опрацьовуються акме-технології розвитку креативного потенціалу вихованців засобами акмеології, розробляється акме-супровід розвитку підростаючої особистості впродовж її навчання у ЗНЗ та професійного становлення педагога-акмеолога. НДЛ модернізації початкової освіти сприяє експериментальному упровадженню пошуково-педагогічного проекту «Росток». На розробку методики формування полілінгвального світогляду на основі міжкультурної комунікації спрямовано дослідження НДЛ навчального полілінгвізму. НДЛ пропедевтики іноземних мов розроблено й апробовано діагностувальні методики щодо виявлення рівня сформованості комунікативної компетентності з іноземної мови у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. НДЛ віртуальної освіти забезпечується функціонування Веб-сторінок структурних підрозділів Інституту та використання можливостей Інтернету в здійсненні інноваційної діяльності, створення педагогічних Веб-спільнот, технологізації інформаційного управління кафедрою. НДЛ експертизи якості освіти підготовлено рекомендації з експертизи інноваційної діяльності навчального закладу та педпрацівника. НДЛ інклюзивної освіти апробуються технології роботи з дітьми з особливими потребами, командного підходу до освіти і соціалізації таких дітей, розробляється інструментарій психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної школи. На висвітлення проблеми «Етнолінгвістика та лінгвокультурологія в контексті сучасної гуманітарної освіти та мовленнєвої комунікації» спрямовано наукове дослідження новоствореної НДЛ етнолінгвізму.

Тимчасовий науково-дослідницький колектив (ТНДК) створюється при кафедрах, навчально-методичних кабінетах, науково-дослідницьких лабораторіях як правило базових навчальних закладів із метою виконання завдань, що впливають із напрямів прикладних педагогічних досліджень. Головна мета діяльності ТНДК полягає у дослідженні та впровадженні досягнень вітчизняної та світової педагогіки та психології в практику роботи сучасного навчального закладу, реалізації державної політики в галузі освіти і виховання, використанні інноваційного досвіду. Такі колективи діють за зразком досвіду педагогів Рівненщини.

Основними видами діяльності ТНДК є організаційно-пошукова діяльність:

- педагоги проводять наукові дослідження самостійно, а також у контакті з науково-педагогічними, методичними працівниками Інституту, районних (міських) методичних кабінетів (центрів), іншими установами;
- основні завдання і порядок організації педагогічних досліджень затверджуються та погоджуються науково-методичною чи вченою радою Інституту, науково-дослідницькими лабораторіями, кафедрами, навчально-методичними кабінетами.

Кафедрами Інституту організовано науковий супровід та дослідження ТНДК зі створення педагогічних умов гуманізації взаємин учня і вчителя у початковій школі, теоретичних і технологічних основ оцінювання управління загальною середньою освітою регіону, використання ІКТ на уроках біології, формування діяльнісної особистості й інформатичної компетентності учнів і вивчення духовної музики на уроках музичного мистецтва, експериментальної апробації «Інноваційної виховної системи України».

Розширення взаємодії Інституту із ВНЗ, науковими установами вищими навчальними закладами сприяє об'єднанню професорів, докторів, кандидатів знаної науки із регіональними науковцями щодо виконання певної мети і завдань науково-педагогічних досліджень і визначають цілісність науково-методичного супроводу розвитку

інноваційної освіти, що дає змогу Інституту стабільно здійснювати координацію науково-дослідної експериментальної роботи експериментальних і базових навчальних закладів області. У цьому напрямі продовжується співпраця в межах Консорціуму закладів післядипломної освіти з Університетом менеджменту освіти НАПН України та ведуться спільні розробки з компетентнісного підходу до підвищення кваліфікації керівників ДНЗ та методистів, із науково-прикладних умов оцінювання ефективності управління загальною середньою освітою на регіональному рівні та поширення діяльній системи науково-методичного супроводу розвитку освіти в регіоні в межах Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної освіти.

Інститут продовжує розробки у межах Всеукраїнського науково-педагогічного проекту Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН молоді та спорту України із моделювання й апробації критеріального підходу до оцінювання діяльності районних методичних кабінетів як науково-методичних установ та Всеукраїнського наукового психолого-педагогічного проекту «Вибір успішної професії». Спільно з цим інститутом та Інститутом проблем виховання НАПН України продовжується розроблення нових моделей школи естетичної культури, школи екологічної культури, школи здоров'я та успіху. Здійснюються спільні розробки із Лабораторіями літератури, суспільствознавчих дисциплін, педагогічних інновацій Інституту педагогіки НАПН України. Спільно з Інститутом обдарованої дитини НАПН України працює Навчально-практичний центр з підготовки педагогів до реалізації «Інноваційної виховної системи України» та програми «Універсал». З Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України проведено апробацію спецкурсу «Інклюзивна освіта». Розширено базу дослідження з підготовки педагогів до формування ціннісних ставлень учнів спільно з НДЛ інноваційних технологій РДГУ. Продовжується співпраця з Науково-дослідною лабораторією інноваційних виховних технологій та Рівненським товариством сприяння розвитку символдрами РДГУ.

У загальному вигляді функції науково-дослідної експериментальної роботи можливо звести до управління науково-педагогічними дослідженнями і власними розробками, координації створенням нових продуктів педагогічної діяльності за замовленнями наукових установ і навчальних закладів та організації упровадження результатів спільних досліджень у педагогічну практику як інноваційну діяльність.

Відповідно, характерними ознаками системного підходу до здійснення наукової дослідно-експериментальної роботи стали логічна завершеність розробки актуальних педагогічних завдань і проблем, впорядкованість організаційно-педагогічних дій у проблемно-цільовому створенні інновацій і нововведень, змістово-технологічна наповненість інноваційної діяльності, що виступає системоутворювальними факторами та взаємопов'язаними компонентами системи наукової, навчальної, науково-методичної роботи в Обласному інституті післядипломної педагогічної освіти та в регіоні.

Схематично діяльній систему науково-дослідної експериментальної роботи подаємо у такому вигляді (див. рис.). Структурні компоненти і системоутворювальні фактори НДР залежать від концептуально-законодавчих завдань і функцій післядипломної педагогічної освіти, цілей неперервного навчання за науковою концепцією Інституту та випереджувальної функції післядипломної освіти на засадах сталого розвитку. Визначення актуальності тем досліджень, організація досліджень педагогічних проблем і створення інтелектуальних продуктів різного виду, імплантація інноваційного задуму зміни традиційної системи відповідно до заданої інтенції розвитку, а також мотивація і спрямування активності науковців і педагогів-дослідників до задоволення потреб в нових знаннях та інноваційній практиці виділяють факторно-візуальні компоненти імітаційно-контрольованих змін і раціонально-вольових дій досягнення наукового результату. При цьому виділяються властивості науково-дослідної експеримен-

тальної роботи та враховуються закони функціонування і розгортання науково-педагогічних досліджень. Такий системний підхід допомагає визначити основні види продуктів науково-дослідної експериментальної роботи та сприяє презентації й оцінці результатів наукової роботи Інституту в цілому.

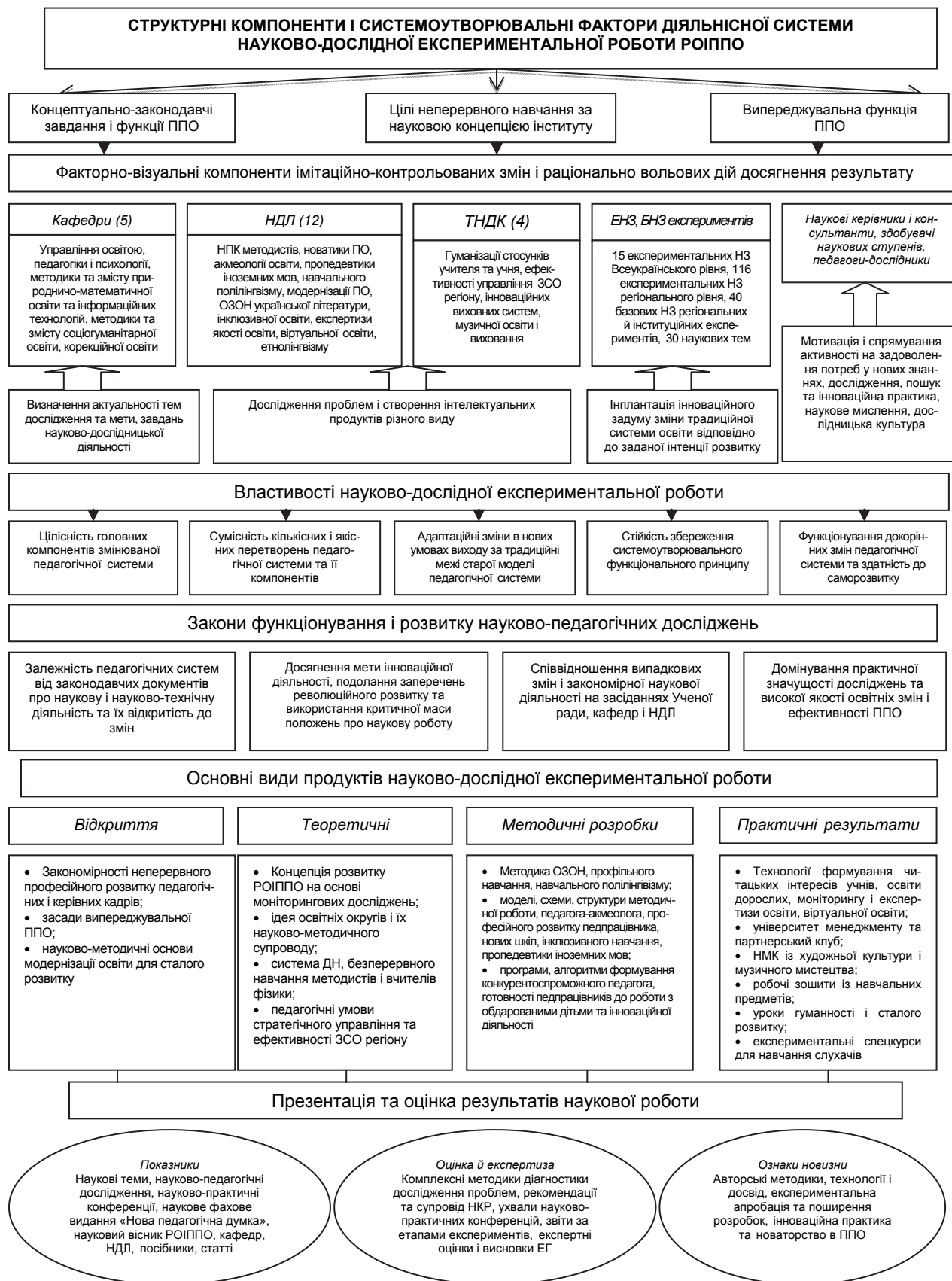

Рис. Діяльністьна система науково-дослідної експериментальної роботи

Розглянемо результативність такого системного підходу до науково-дослідної експериментальної роботи у РОІППО.

1. Наукові школи. Кафедрами РОІППО сформовано 6 наукових шкіл за напрямами управління освітою, педагогіки і психології, методики і змісту соціогуманітарної освіти, методики і змісту природничо-математичної освіти й інформаційних технологій, корекційної освіти. Створено наукову школу з теорії розв'язування винахідницьких завдань і післядипломної педагогічної освіти (М. Віднічук), управління освітою і виховання (Т. Гавлітіна), оновлення методики історії (Ю. Олексін, Т. Ковбасюк, В. Долід), роботи з обдарованими дітьми (В. Демченко), лінгвокультурології та мовної комунікації (В. Лавренчук), інклюзивної освіти (Л. Савчук).

2. Наукові розробки, праці, дисертаційні дослідження. Нині науково-педагогічними працівниками виконується 25 наукових досліджень з теорії і методики управління, навчання і виховання, методики професійної освіти, корекційної педагогіки та психології. Основними показниками такої наукової роботи є підготовка наукових кадрів і сприяння розвитку молодих дослідників, зіставлення загального обсягу друкованої продукції працівників із обсягом відзначених чи рекомендованих для поширення вищими органами і науковими установами наукових праць і розробок, а також випуску анотованих каталогів, бібліографічних показників.

3. Школа молодого науковця. У науковій роботі РОІППО вживається комплекс дій щодо підвищення наукового потенціалу кадрів та залучення науковців, науково-педагогічних, методичних працівників до наукових досліджень. Однією із ефективних форм наукової діяльності є Школа молодого науковця, яка діє відповідно до запитів і потреб здобувачів наукового ступеня кандидата і доктора наук і затвердженого вченою радою відповідного положення.

У «Положенні про Школу молодого науковця» передбачено організаційні та змістові умови підготовки наукових кадрів в Інституті. Зокрема, визначено завдання з підвищення наукового потенціалу працівників, передбачено напрями підготовки викладачів, методистів до написання дисертацій та проведення наукових досліджень, виділено порядок підготовки та проведення занять школи.

Відповідно до напрямів підготовки викладачів, методистів до написання дисертацій та проведення наукових досліджень, визначено зміст програми навчання. Загальнонаукові проблеми для розгляду сформовані за блоками:

- 1) сутність науки, наукова теорія та основи наукових досліджень;
- 2) загальні засади сучасної педагогіки та теорія і практика наукових досліджень з педагогіки;
- 3) методологія науки та методи науково-педагогічного дослідження;
- 4) організація та методика проведення наукового дослідження та педагогічного експерименту;
- 5) оформлення результатів та публікація дисертаційних досліджень;
- 6) дослідницькі якості та технологія дослідницької творчості.

До Школи молодого науковця запрошуються аспіранти, здобувачі наукового ступеня кандидата наук і педагоги-дослідники експериментальних начальних закладів регіонального рівня чи базових навчальних закладів, які здійснюють науково-дослідну експериментальну роботу.

Школа молодого науковця пропонує циклічну роботу за визначеною темою засідання: проблемний семінар, науковий практикум, презентація нових наукових досліджень працівників, прес-реліз наукових відкриттів з педагогіки, психології та соціальної педагогіки, фокус-аналіз як комплексна оцінка аспірантів, здобувачів, педагогів-дослідників щодо науково-професійних утруднень і проблем з їх розроблення.

Між засіданнями Школи за участю провідних науковців Інституту, представників наукових шкіл кафедр відбуваються консультаційне взаємодія та експертне консуль-

тування з дисертаційних досліджень за галузями науки та групами спеціальностей, з яких проводиться захист дисертацій. Виконавці докторських дисертацій залучаються до наукових семінарів Школи у ролі модераторів та наукових керівників і консультантів науково-педагогічних досліджень, а також прогностичними аналітиками, експертами результатів науково-дослідної, експериментальної роботи Інституту.

Керівник Школи молодого науковця виконує роль наукового супервізора, який надає увагу кожному досліднику, здобувачу, аспіранту та проектує кожне дослідження на зміцнення системи науково-дослідної експериментальної діяльності Інституту і координацію науково-педагогічних досліджень й експериментів у області.

1. Науково-практичні конференції. Це одна із актуальних форм презентації науково-педагогічних досліджень за відносно короткий час. Їх проведення базується на широкому обговоренні опрацювання і технологій власних наукових розробок, доведенні наукової інформації про наслідки досліджень окремих структурних підрозділів і рекомендації із запровадження наукових ідей у практичну діяльність, залучення до експертних оцінок широкого кола науковців, науково-педагогічних, педагогічних працівників із різних регіонів на пленарному і секційних засіданнях, виробленні й ухваленні нових рекомендацій, поширенні результатів розробок через друковані праці, експериментальну апробацію та подальше упровадження й оновлення науково-методичного супроводу розвитку освіти та координації планів досліджень.

Останнім часом на базі РОІППО проведено Всеукраїнські науково-практичні конференції з проблем «Формування соціальної компетентності вихованців позашкільних навчальних закладів» (9–10 червня 2011 р.), «Готовність педагогів до інноваційної діяльності в умовах безперервної післядипломної педагогічної освіти» (спільно з УМО НАПН України, 10–11 листопада 2011 р.) та Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Випереджувальний характер післядипломної педагогічної освіти щодо розвитку суспільства економіки знань» (5–6 березня 2012 р.).

За останній рік Інститут виступав співорганізатором X Міжнародної науково-методичної конференції «Європейський простір вищої освіти як основа розвитку суспільства» (спільно з Національним університетом водного господарства та природокористування), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми української мови і мовлення» (спільно з Національним університетом «Острозька академія») та міжвузівської науково-практичної конференції «Етнос і культура: минуле, сьогодення, майбутнє» (спільно з Рівненським інститутом ВМУ розвитку людини «Україна», МEGУ ім. С. Дем'янчука, РДГУ).

2. Наукове фахове видання «Нова педагогічна думка». Програмними цілями (основними принципами) науково-методичного журналу стало: узагальнення і розповсюдження наукових досягнень у педагогіці, досвіду кращих педагогів, життя педколективів, окремих вчителів і висвітлення питань позашкільної роботи, публікація нормативних актів з освітянської галузі в державі та коментарі до них.

Тільки за останній рік науковцями РОІППО підготовлено і надруковано 230 статей, посібників, підручників, монографій. Видано шість посібників, підручників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. Випускаються журнали «Віхи століть», «Фізика для фізиків», інформаційні вісники «Методист», «ЗНО та моніторингові дослідження» та вісники НДЛ, кафедр. Започатковано видання бібліотечки Всеукраїнської школи новаторства.

3. День науки. В Інституті організовуються урочистості з нагоди вшанування працівників наукової сфери у перехідних формах. Розпочинались вони із зустрічей з експериментальними й інноваційними навчальними закладами «Інноваційний поступ освіти» (естафета інновацій). Пізніше відбувалися заходи за підсумками науково-педагогічних досліджень. Згодом перейшли до щорічного відзначення кращих науковців року, молодих науковців, авторів, педагогів-дослідників. Сьогодні — це наукова конфе-

ренція науковців, здобувачів, дослідників, магістрів із теми «Науково-педагогічне проектування випереджувальної післядипломної педагогічної освіти в умовах інноваційної освіти України». Під час роботи конференції відбулося обговорення проблем науково-дослідної, науково-дослідницької, експериментальної роботи з розроблення наукових тем кафедр, НДЛ, ТНДК, наукових досягнень викладачів із виконання дисертаційних і магістерських досліджень, а також результатів науково-педагогічних досліджень експериментальних і базових навчальних закладів — учасників експериментів всеукраїнського та регіонального рівнів і презентація започаткованих наукових досліджень.

Все це поєднує презентацію і оцінку результатів наукової роботи, дає змогу виокремити основні її показники та продукти науково-дослідної експериментальної роботи, деталізувати оцінку й експертизу, виокремити ознаки новизни у післядипломній педагогічній освіті та освітній практиці.

Висновки

Отже, науково-дослідна експериментальна робота, набуваючи системних рис і цілісності взаємин із освітнім середовищем регіону, може претендувати на систему новаційно-інноваційної діяльності в напрямі набуття освітою нової якості, інтегративності освіти і науки, взаємозв'язків науки, практики та виділення особливої ролі інститутів ППО як організаторів науково-педагогічних досліджень і замовників науково-методичного супроводу педагогічних новацій та нововведень. Такий підхід підсилює статус ОІППО як центрів науково-педагогічних досліджень в регіоні.

Тому важливими очікуваними розробками РОІППО на перспективу стали:

- створення концептуальних засад безперервної післядипломної педагогічної освіти та випереджувальних векторів її розвитку;
- формування кардинально нових підходів до випереджувальних уявлень і завдань, випереджувального характеру ППО щодо сталого розвитку і суспільства економіки знань;
- випереджувальне професійне зростання педпрацівників і розвиток випереджувальних технологій їхнього професійного й особистісного розвитку в системі неперервного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко Л. М. Система управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки / Л. М. Ващенко. — К. : Ін-т педагогіки АПН України, 2006.
2. Власенко О. С. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / О. С. Власенко. — К. : Знання, 2011. — 439 с.
3. Даниленко Л. Інноваційний освітній менеджмент: навч. посіб. / Л. Даниленко. — К. : Главник, 2006. — 144 с.
4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — С. 253–255; 554–555.
5. Клепко С. Ф. Наукова робота і управління знаннями: навч. посіб. / С. Ф. Клепко. — Полтава : ПОІППО, 2005. — 201 с.
6. Мала гуманітарна гімназія: від ідеї до створення: навч.-метод. посіб. / С. В. Кириленко, Л. К. Овдієнко, С. І. Подмазін [та ін.]. — К. – Чернівці : Букрек, 2012. — 152 с.
7. Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління ЗНЗ: навч. посіб. / В. І. Маслов. — Тернопіль : Астон, 2007. — 150 с.
8. Олійник В. Модернізація системи ППО України в контексті змін / В. Олійник // Управління освітою. — 2009. — № 16(220). — С. 3–7.

9. Пуцов В. І. Системний підхід до організації науково-методичної роботи / В. І. Пуцов // Післядипломна освіта в Україні. — 2002. — № 2. — С. 13–15.

10. Семиченко В. Системно-структурне моделювання складних об'єктів у психолого-педагогічних дослідженнях / В. Семиченко // Післядипломна освіта в Україні. — 2002. — № 3. — С. 26–30.

11. Філенко А. С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій: навч. посіб. / А. С. Філенко. — К. : Академвидав, 2005. — 208 с.

12. Химинець В. В. Науково-дослідна робота в інститутах післядипломної педагогічної освіти / В. В. Химинець. — Ужгород : ІМЦЗІППО, 2005. — 148 с.

Гавлітина Т. Н.

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ РАБОТА РОИППО: СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД

Отображены общие рекомендации управления научно-педагогическими исследованиями, раскрыта практика научно-исследовательской экспериментальной работы в областном ИППО на основе системного подхода и представлены инновационные разработки научных коллективов Института и экспериментальных учебных заведений Розенщины.

Ключевые слова: научно-исследовательская экспериментальная работа, системный подход, системообразующие факторы научной работы, продукты научно-исследовательской деятельности.

Havlitina T. M.

RESEARCH EXPERIMENTAL WORK OF RRIPE: A SYSTEMATIC APPROACH

In work covers the recommendations of the science and educational research, reveals practice research experimental work in the regional Institute of Post Graduated Teacher Training on the basis of a systematic approach and presents innovative design research groups of the institute and experimental schools of Rivne.

Key words: research experimental work, a systematic approach, system-factors research work, the products of research activities.